

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
İÇİNDEKİLER.....	9
KISALTMALAR	17

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇEVRE HUKUKUNUN TEMELLERİ

I. GENEL OLARAK	19
II. ÇEVRE KAVRAMI	20
III. EKOLOJİ	23
IV. ÇEVRE SORUNLARI.....	25
V. ÇEVRE SORUNSAĞI.....	28
VI. ÇEVREYE İLİŞKİN ETİK YAKLAŞIMLAR	30
VII. ÇEVRE HUKUKUNUN KONUSU VE AMACI	32
VIII. ÇEVRE HUKUKUNUN KAYNAKLARI	33
IX. ÇEVRE HUKUKUNUN NİTELİKLERİ.....	37
X. ÇEVRE HUKUKUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ	40
A. İlk Çağlardan 1950'lere.....	40
B. 1950'lerden Günümüze.....	42
C. Türk Çevre Hukukunun Gelişim Çizgisi	46

İKİNCİ BÖLÜM

ÇEVRE HUKUKUNUN TEMEL İLKELERİ

I. GENEL AÇIKLAMALAR.....	51
II. ÖNLEME İLKESİ	53
A. İçerik ve İşlev	53
B. Uygulamaya Aktarım.....	56
C. Türk Hukukundaki Yansımalar.....	58
III. İHTİYAT İLKESİ.....	59
A. Genel Olarak.....	59
B. Risk Toplumu Teorisi	60
C. Uygulama Alanı	61
D. Üç Aşamalı Güvenlik Modeli	62
E. Uygulamaya Aktarım	64

F. Türk Hukukundaki Yansımalar	67
IV. KIRLETEN ÖDER İLKESİ.....	69
A. Genel Olarak	69
B. Tanım ve İçerik.....	70
C. Kirleten ve Dışsallıklar	72
D. Uygulamaya Aktarım.....	73
E. Eleştiriler	75
F. Kullanan Öder İlkesi ve Toplum Öder İlkesi	76
G. Türk Hukukundaki Durum.....	77
V. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA İLKESİ	80
A. Genel Olarak	80
B. Ortaya Çıkış ve Gelişim.....	81
C. Kavramsal Çerçeve.....	86
D. Uygulamaya Aktarım.....	89
E. Türk Hukukundaki Yansımalar	90
VI. KATILIM İLKESİ.....	92
A. Genel Olarak	92
B. Gelişim Seyri	94
C. Çevresel Bilgiye Erişim	95
D. Türk Hukukundaki Durum.....	96
VI. ENTEGRASYON İLKESİ.....	100
A. Genel Olarak	100
B. Dış Entegrasyon	101
C. İç Entegrasyon.....	103
D. Uygulamaya Aktarım.....	104
E. Türk Hukukundaki Yansımalar	105
VII. İŞBİRLİĞİ İLKESİ.....	106

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇEVRE HUKUKUNUN ARAÇLARI

I. GENEL AÇIKLAMALAR.....	111
II. DÜZENLEYİCİ ARAÇLAR	113
A. Yasaklama	113
B. İzin.....	114
C. Bildirim.....	115
D. Yükümlülükler	116
E. Standartlar	118
F. Koruma Alanlarının Oluşturulması.....	120
G. Çevresel Etki Değerlendirmesi	122

III. PİYASAYA DAYALI ARAÇLAR.....	122
A. Mülkiyet Hakları	122
B. Emisyon Ticareti	123
C. Çevresel Vergiler	126
D. Kirlilik Ücretleri.....	127
E. Teşvikler	129
IV. KATILIMCI ARAÇLAR	131
A. Planlama.....	131
B. Bilgi Edinme.....	135
C. İdari ve Yargısal Başvurular	136
D. Gönüllü Uygulamalar	137
1. Çevre Sözleşmeleri.....	138
2. Örgütsel Uygulamalar	139
3. Bilgilendirmeye Dayalı Uygulamalar	140

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İNSAN HAKLARI VE ÇEVRE

I. GENEL AÇIKLAMALAR.....	143
II. ÇEVRENİN ANAYASAL DÜZEYDE KORUNMASI.....	144
III. ÇEVRE HAKKI	146
A. İnsan Haklarının Evrimi Bağlamında Dayanışma Hakları	146
B. İnsan Hakkı olarak Çevre Hakkı	150
1. Çevre Hakkının Gelişimi	150
2. Çevre Hakkının Konusu	152
3. Çevre Hakkının Sahipleri	153
4. Çevre Hakkının Yükümlüleri	156
5. Çevre Hakkının Diğer Haklarla İlişkisi	158
C. Çevre Hakkının Güvenceleri Olarak Usuli Haklar.....	159
D. Türk Hukukunda Çevre Hakkı	162
1. Anayasal Düzeyde	162
2. Yasal Düzeyde	166
IV. BÖLGESEL VE ULUSLARARASI İNSAN HAKLARI BELGELERİNDE ÇEVRE	167
A. Genel Olarak.....	167
B. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.....	169
1. Genel Saptamalar.....	169
2. Özel Hayata Saygı Hakkı	170
3. Yaşam Hakkı	172
4. Adil Yargılanma Hakkı ve Etkili Başvuru Hakkı	172

5. Bilgi Edinme Hakkı	174
6. Mülkiyet Hakkı	174
C. Diğer Sözleşmeler	175

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ

I. GENEL AÇIKLAMALAR.....	179
II. ÇED'İN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ.....	180
III. TARİHSEL GELİŞİM.....	182
IV. DÜZENLEME BİÇİMLERİ.....	185
V. ÇED'İN HUKUKİ NİTELİĞİ	187
VI. ÇED'İN USUL AŞAMALARI.....	188
A. Genel Saptamalar.....	188
B. Projenin Gerçekleştirilmesine İlişkin Başvurunun Yapılması.....	189
C. Ön İnceleme.....	189
D. Kapsam Belirleme	190
E. ÇED Raporunun Hazırlanması	191
F. ÇED Raporunun Yetkili Makamlarca İncelenmesi	192
G. Projeye İlişkin Nihai Kararın Verilmesi	193
H. İzleme ve Denetim	194
İ. ÇED Sürecine Katılım	195
VII. TÜRK HUKUKUNDA ÇED.....	196
A. Genel Olarak	196
B. ÇED'e Tabi Projeler	198
C. ÇED Sürecinin Aşamaları	200
1. Bakanlığa Başvuru.....	200
2. Ön İnceleme ve Değerlendirme	200
3. Kapsam Belirleme	201
4. ÇED Raporunun Hazırlanması	201
5. ÇED Raporunun İncelenmesi.....	202
6. Kararın Verilmesi.....	202
7. İzleme ve Kontrol	203
8. Halkın Katılımı.....	203
D. ÇED Sürecindeki İdari İşlemler	206
E. ÇED Sürecinin Etkililiği.....	208
VIII. STRATEJİK ÇEVRESEL DEĞERLENDİRME	210
A. Genel Olarak	210
B. Stratejik Çevresel Değerlendirme Yönetmeliği	213

ALTINCI BÖLÜM

ÇEVRE İDARE HUKUKU

I. GENEL OLARAK	217
II. İDARİ ÖRGÜTLENME.....	218
A. Üniter ve Federal Örgütlenme Biçimleri	218
B. Merkezi, Yerel, Sektörel ve Danışsal Yapılanmalar	221
C. Türkiye’de Çevre İdaresi.....	223
1. Tarihsel Gelişim	223
2. Merkezi İdare	226
a. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı	226
b. Tarım ve Orman Bakanlığı ve Diğer Bakanlıklar	229
3. Yerel Yönetimler	231
a. Belediyeler	232
b. Büyükşehir Belediyeleri.....	232
c. İl Özel İdareleri ve Köyler	234
4. Sektörel ve Danışsal Birimler.....	235
5. Türkiye Çevre Ajansı.....	237
III. KAMU HİZMETLERİ	238
A. Genel Açıklamalar	238
B. Çevresel Kamu Hizmetleri	241
IV. KOLLUK FAALİYETLERİ	244
A. Genel Açıklamalar	244
B. Çevre Kolluğu	246
V. YARGISAL KORUNMA	250
A. Genel Açıklamalar	250
B. Türk Hukukundaki Durum	253

YEDİNCİ BÖLÜM

ÇEVRE CEZA HUKUKU

I. GENEL AÇIKLAMALAR.....	259
II. ÇEVRENİN KORUNMASINDA CEZA HUKUKUNUN ROLÜ.....	261
III. ÇEVRE SUÇU KAVRAMI	262
IV. ÇEVRENİN CEZA HUKUKU ARACILIĞIYLA KORUNMASINA İLİŞKİN MODELLER ..	264
V. ÇEVRENİN CEZA HUKUKU UYGULAMASINDA KARŞILAŞILAN TEMEL SORUNLAR.....	266
A. Tüzel Kişilerin Sorumluluğu	266
B. Hukuka Aykırılık Bağlamında İdari İzinler	267
C. Nedensellik Bağı	269

D. Manevi Unsur.....	270
VI. TÜRK HUKUKUNDA ÇEVRESEL SUÇLAR VE KABAHATLER.....	271
A. Genel Olarak	271
B. Türk Ceza Kanunu'nda Düzenlenen Çevre Suçları	272
1. Çevrenin Kasten Kirletilmesi Suçu	273
a. Genel Görünüm	273
b. Atık ve Artıkların Toprağa, Suya ve Havaya Kasten Verilmesi Suçu	274
aa. Kavram ve Tanımlar	274
bb. Suçun Unsurları	275
cc. Suça İlişkin Diğer Hususlar	277
dd. Suçun Nitelikli Hali.....	279
c. Atık ve Artıkları İzinsiz Olarak Ülkeye Sokma Suçu	279
d. Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğu	281
2. Çevrenin Taksirle Kirletilmesi Suçu	283
a. Suçun Unsurları.....	283
b. Suça İlişkin Diğer Hususlar	285
c. Suçun Nitelikli Hali	286
3. Gürültüye Neden Olma Suçu	287
a. Suçun Unsurları.....	287
b. Suça İlişkin Diğer Hususlar	289
C. Çevre Kanunu'nda Düzenlenen Suçlar.....	291
D. Çevre İle İlgili Kabahatler	293
1. Kabahatler Kanunu	293
2. Çevre Kanunu.....	295

SEKİZİNCİ BÖLÜM

ÇEVRE ÖZEL HUKUKU

I. GENEL AÇIKLAMALAR.....	297
II. KOMŞULUK HUKUKU.....	298
A. Genel Olarak	298
B. Türk Hukukundaki Durum.....	300
1. Genel Görünüm	300
2. Taşınmaz Mülkiyetinin Çevresel Etkiler Nedeniyle Sınırlanması (TMK md. 737).....	301
a. Çevresel Etkiler Doğuran Müdahaleler	302
b. Müdahalelerin Taşkınlığı.....	303
c. Yerel Âdete Uygun Kaçınılmaz Taşkınlıklar	304
3. Taşınmaz Malikinin Çevresel Etkiler Doğuran Müdahalelerden Sorumluluğu (TMK md. 730).....	306

a. Sorumluluğun Koşulları	307
b. Kirletene Karşı Açılacak Davalar	309
III. ÇEVRESEL SORUMLULUK HUKUKU.....	311
A. Genel Olarak.....	311
B. Sorumluluğun Koşulları	312
C. Çevresel Sorumluluğun Uygulanması Bağlamında Karşılaşılan Güçlükler ...	314
D. Çevre Kanunu'na Göre Sorumluluk	318
1. Genel Görünüm.....	318
2. Sorumluluğun Hukuki Niteliği	319
3. Sorumluluğun Koşulları	320
a. Çevrenin Kirletilmesi	320
b. Hukuka Aykırılık.....	321
c. Zarar	323
d. Nedensellik Bağı	326
4. Çevre Kanunu'nun 28. Maddesinin Diğer Sorumluluk Halleri ile İlişkisi.....	329

DOKUZUNCU BÖLÜM

ULUSLARARASI ÇEVRE HUKUKU

I. GENEL AÇIKLAMALAR.....	333
II. TARİHSEL GELİŞİM	335
A. İlk Dönemler	335
B. Yetmişli Yıllar	336
C. Seksenli Yıllar.....	337
D. Doksanlı Yıllar	337
E. İkininli Yıllar	339
III. ULUSLARARASI ÇEVRE HUKUKUNUN KAYNAKLARI	343
A. Uluslararası Antlaşmalar	344
1. Genel Olarak	344
2. Çevrenin Korunmasına İlişkin Bazı Uluslararası Antlaşmalar	347
3. Uluslararası Çevre Antlaşmalarının Türk Hukukundaki Değeri	353
B. Uluslararası Teamül Hukuku	355
1. Genel Olarak	355
2. Çevrenin Korunmasına İlişkin Uluslararası Teamül Hukuku Kuralları....	357
a. Sınırşan Ciddi Çevresel Kirliliklere Neden Olma Yasağı	357
b. İşbirliği Yükümlülüğü	360
c. İhtiyat İlkesi	361
d. Hakça Kullanım İlkesi.....	362
3. Oluşum Sürecindeki Uluslararası Teamül Hukuku	362

C. Hukukun Genel İlkeleri.....	364
D. Yardımcı Kaynaklar.....	365
E. Esnek Hukuk (Soft Law).....	366
IV. ULUSLARARASI ÇEVRE HUKUKUNDA TEMEL AKTÖRLER.....	367
A. Devletler	367
B. Uluslararası Örgütler.....	368
C. Sivil Toplum Örgütleri	370
V. ULUSLARARASI ÇEVRE HUKUKUNUN GELİŞİM EĞİLİMİ	371

ONUNCU BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ ÇEVRE HUKUKU

I. GENEL AÇIKLAMALAR.....	375
II. TARİHSEL GELİŞİM.....	378
III. BİRİNCİL HUKUK	381
A. Genel Çerçeve	381
B. Avrupa Birliği Çevre Politikasının Hedefleri	384
C. Avrupa Birliği Çevre Politikasının İlkeleri	386
1. Genel Olarak	386
2. Yüksek Seviyede Koruma İlkesi	387
3. İhtiyat İlkesi.....	388
4. Önleme İlkesi	389
5. Kaynakta Önleme İlkesi.....	390
6. Kirleten Öder İlkesi	390
7. Entegrasyon İlkesi	391
8. Diğer ilkeler.....	393
D. Temel Haklar Şartı'nda Çevre.....	394
IV. İKİNCİL HUKUK	395

KAYNAKÇA.....401

EK-I: Çevre Kanunu411

- ÇEVRE KANUNU.....411

EK-II: Çevreye İlişkin Diğer Düzenlemeler443

- TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI.....443

- TÜRK MEDENÎ KANUNU 447 |

- TÜRK CEZA KANUNU 449 |

- KABAHATLER KANUNU 451 |

- İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU.....453